

**Baluwa yanga Paolo
yavalembidile
Vaefeso
Ulongledi wa baluwa ya
Vaefeso**

Baluwa ya Vaefeso ilembwije muuhiku uumo na baluwa ya Vakolosayi, mmwaka fulani pepi na mwaka wa 60 kutandikila mwaka wavelek-wejije Yesu Kilisto. Na alembile baluwa aino anilitambulanga kuva nni Ntume Paolo (sula ya 1:1). Vatalamu va Bibiliya vanakubali kuva Paolo njo alembile baluwa ya Vaefeso, ikàna baluwa yene nanga paivele na disalamu dyake mwene malinga chiivele baluwa yavalembidile Vakolosayi. Bahi ing'anya ya anelyo, inahululika kuva, baluwa aino ikudungiwije ipelekejwe mmakuwa fulani la vanu vankulupila Yesu lavêle nchilambo anecho uchinga chikasomwe. Uchocho, Paolo ahaula kuva mmaduva lachilemba baluwa aino ávele nnilungu (sula ya 3:1, 4:1, na 6:20). Paolo antumile Tikiko uchinga avaongele vakukulupila va ku Efeso na kuvapelekejija baluwa aino (sula ya 6:21-22).

Imanga ya Efeso ívele imanga ing'ulungwa namene na njo inavele lipanda likulu lya utawala wa Valoma nchilambo cha Asiya Inyoko. Imanga aneyo ya Efeso yanimaikana namene ing'anya ya ing'ande ya nnungu mmahe wa Chigiliki uvanchema Atemi, inavele muimanga aneyo (Matendo 19:23-31). Likuwa lya vanu vankulupila

Yesu lya pa Efeso litandilike na dimongo, henga lukoto nkulilualila (Uhunulo 2:1-7).

Sehemu inandi ya baluwa aino Paolo àtanga namuna Nnungu chavatandwele vanu kuva vake na kuvapoha kuhaloka mmasambi lavo kwa indila ya Yesu Kilisto. Paolo àvalandanya vanu vammalele vankulupîla Yesu kuva nni mmili umo, na Yesu Kilisto njo muti wa mmili anewo. Uchocho, àvalandanya vanu vankulupîla Yesu Kilisto na ing'ande, na Yesu Kilisto njo liyanga likulu lya paindumba lya ing'ande aneyo. Sehemu yavili ya baluwa aino àhumya maeleso layâmba namuna ya kuikala maisha la Chikilisto.

Uinjipihwa wa baluwa ya Vaefeso

1. Sula ya 1:1-2, Paolo analitambulanga na kuvasalimila vakúkulupila va ku Efeso.
2. Sula ya 1:3-3:21, Paolo àlonjelela kwamba uloongo upwawije kati ya vanu vammalele vankulupîla Yesu na Yesu Kilisto mwene.
3. Sula ya 4:1-6:20, Paolo àvaelesa Vaefeso namuna chivalembelwa kwikala Vakilisto.
4. Sula ya 6:21-24, Paolo àtangola malove la kumalilila baluwa.

Ntandiliko wa baluwa yanga Paolo

¹ Baluwa aino ihaloka kwang'une Paolo, ngutandolwejiye kuva ntume wanga Yesu Kilisto kwa kutamwa kwake mwene Nnungu. Ninnembila mwenu mmanu mma Nnungu muikâla muimanga ya ku Efeso,* mmanu munkulupîla namene Yesu Kilisto. ² Nangu nînyuwilanga inema

---

* **1:1** Mmalemba lanji matandi lilove Efeso likapali.

na amani ihalôka kwanga Nnungu Atata wetu na kwa Nang'olo wetu Yesu Kilisto, viève pamo na mwenu.

Nnungu ànatubaliki kupitila Yesu Kilisto

³ Alombolewe Nnungu, Atata wa Nang'olo wetu Yesu Kilisto. Kwa kuva, kwa kulundanywa kwetu na Kilisto, Nnungu ànitubaliki kwa kutwing'a dinujo dya chinnungu dya kila namuna nchilambo chikáonekana. ⁴ Kabla chilambo chikànambiumbwa, Nnungu ánitutandola hwetu tùève tuvanu vake kwa kulundanywa na Kilisto, uchinga tùève tuvanaswe na tuvanu tukávele na chilema pameho pake. Bahi ing'anya ya itamwi yake, ⁵ Nnungu ániamula kutandikila anepo patandi kutujuha kuva tuvana vake kwa kupitila Yesu Kilisto. Átendile uchocho kupapatana na chanatamwije mwene mmakudungilo lake. ⁶ Bahi tunnombolele Nnungu kwajili ya inema yake ing'ulungwa yatukung'unidile kwa kupitila Mwanawe wantamwije!

⁷ Kwa kuva, kupitila Yesu Kilisto, hwetu túnikombolewa kwa myadi yake, yani masambi letu lànisamehewa, kupapatana na ukulu wa inema yake. ⁸ Nnungu ánitukung'unila inema yake kwa kutwing'a kila namuna ya lúnda na ding'ano. ⁹ Nnungu ánitumaiha makudungilo lake la sili. Átendile uchocho kupapatana na chanatamwije mwene kutandikila anepo patandi. Na makudungilo anelo ákudungidile alatimise kupitila Kilisto, ¹⁰ uchinga latimile kwa uhiku ukudungiwîje, yani kuvikundanya pamo viumbe vyammalele vivêle nchilambo chikáonekana na

pachilambo apano, kwa kuvivika pahi utawala wanga Kilisto.

¹¹ Kwa kulundanywa kwetu na Kilisto, Nnungu ánitutandola hwetu kuva tuvanu vake kupapatana na àlalá lanakudungidile anepo patandí, na àkola madengo mmambo lammalele kupapatana na chatamwa mwene mmakudungilo lake.

¹² Nnungu átendile uchocho uchinga hwetu Tuvayahudi tulongoledíle kulisingila Kilisto, tùùve ing'anya ya kutumbyangwa kwa ukulu wanga Nnungu.

¹³ Uchocho na mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, pamunapilikene ujumbe uhiu wa Malove Lambone lantendênge mwenu mupohwe, mwenu múnilundanywa na Kilisto kwa kupitila kunkulupila nang'e. Nnungu nanang'e nkumwing'anga mwenu Umumu Wanaswe wanamwahidite. Na kupwawa kwa Umumu Wanaswe kwenu mwenu kumaiha kuva mwenu nni mmanu vake mwalehu. ¹⁴ Na Nnungu ànituuungulila mapala tuvanu vake. Na Umumu Wanaswe njo chivikilo chimaîha kuva, Nnungu achiatukombole mwalehu hwetu tuvanu vake na kutwing'a mapala anelo. Ámbetenda anelo kwajili ya kutumbyangwa kwa ukulu wake.

Kuyuwa kwanga Paolo

¹⁵ Bahi ing'anya ya anelyo, kutandikila pangupilikene namuna chimunkulupila Nang'olo Yesu na namuna chimuvatamwa vanu vammalele va Nnungu, ¹⁶ nangu níkáneka kunshukulu Nnungu kwajili yenu. Nangu nankumbukilanga kila paninnyuwa Nnungu.

¹⁷ Nangu nìnnyuwa Nnungu wa Nang'olo wetu

Yesu Kilisto, Atata avêle na ukulu, amwing'ange mwenu Umumu wake Wanaswe ili mùùve na lúnda na uhunulo uchinga mupate kummala Nnungu. ¹⁸ Uchocho, nangu nìnyuwa Nnungu ailangaje mitima yenu uchinga mupate kulimala alila lilolelo lyanchemedile Nnungu na kumala namuna mapala lake chilavele makulu namene kwa vanu vake, ¹⁹ na kumala namuna dimongo dyake chidivele ding'ulu namene kwetuhwe tunkulupîla Yesu. Dimongo anedyo dikôla madengo nkati mwetu nni dimongo udila ding'ulu, ²⁰ dyananfufulidile Kilisto kuhaloka kwa vanu vahwîle na kumwikaja m'bali wa kunkono wa Nnungu, mumamulaka lake Nnungu, nchilambo chikáonekana. ²¹ Aneko Kilisto àvele muha mwa mambo lammalele lavêle pachilambo achino na chiîda. Àvatawala vakulu vammalele, na vammalele vavêle na mamulaka, na vammalele vavêle na dimongo, na vanang'olo vammalele, na àvele muha mwa vyeo vyammalele. ²² Nnungu àvikile vitukutuku vyammalele pahi utawala wanga Yesu Kilisto, na kun'juha kuva muti wa vanu vammalele vankulupîla Yesu. ²³ Na vanu vankulupîla Yesu nni mmili wanga Yesu, na vanang'o njo vantênda nang'e atimilike, nanang'e njo avitimilîsa vitukutuku vyammalele.

2

Kuhuma kukuhwa na kuinjila muumi

¹ Anepo patandi mwenu mwávele muchi mùnihwa ing'anya ya makosa na masambi lenu.

² Múikalanga kwa kupapata mihambo mibaya ya chilambo achino, akuno umumpilikanîla

Nanchindenga, nkulu wa dimongo dikáonekana, avatawâla vanu vakámpilikana Nnungu. ³Uchocho, anepo patandi na hwetu tuvammalele túikala muchi vanang'o, twapapata tama dya asili yetu ya chimmili na kutenda chiilembela miili na disungu dyetu. Bahi kupapatana na asili yetu ya chimmili, hwetu túvele muchi vanang'o, twanilembelewa kupata gasabu ya Nnungu.

⁴ Henga Nnungu àvele na utajili wa chididi. Bahi ing'anya ya itamwi yake ing'ulu kwetuhwe, ⁵ ikànavá twávele muchi tùnihwa ing'anya ya masambi letu, nang'e ánitufufula pamo na Kilisto. Mwenu múnipohwa kwa inema yanga Nnungu. ⁶ Bahi kwa kuva tûnilundanywa na Yesu Kilisto, Nnungu ánitufufula pamo na Yesu na kutuikaja pamo na nang'e nchilambo chikáonekana. ⁷ Átendile uchocho uchinga mmahiku laída apate kulanguja utajili wa inema yake ikápimika yaimaihije kwa uwambone wake kwetuhwe kwa kupitila Yesu Kilisto. ⁸ Kwa kuva, múnipohwa kwa inema yanga Nnungu, kwa indila ya ing'ulupa. Chinu anecho chikáhalokana na kutumbama kwenu, henga nni inujo ya Nnungu, ⁹ wala akee kwa matendo lenu, uchinga munu anapate kulyona. ¹⁰ Hwetu nni madengo latendwíje na makono langa Nnungu, na kwa kulundanywa kwetu na Yesu Kilisto, Nnungu ánituumba kwa namuna yahambi uchinga tupate kutenda lambone lanatutayalishijije Nnungu uchinga tulatende.

Ntima umo nkati mwanga Kilisto

11 Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, kumbukilanga kuva, anepo patandi mwenu mwávele mmamidi. Vayahudi vanji vankulupîla Yesu vâncema mwenu kuva mmanu nkáyalwike, henga vanang'o vâlichema kuva vanu vayalwîke ing'anya chihi ya àlalá lavalatendanga mmiili yavo kwa makono la vanu. 12 Bahi kumbukilanga kuva, mmahiku anelo mwenu nanga pamunavele pamo na Kilisto. Na mwávele mmamidi muvanu va Nnungu, yani Vaisilaeli. Na mukánavele na chinu chohecho mualala malailano la ahadi dyanahumije Nnungu kwa vanu vake. Múikalanga chihi pachilambo bila kuva na lilolelo lyohelyo na nanga pamunankameke Nnungu. 13 Henga kwa kuva mùnilundanywa na Yesu Kilisto, mwenu mmanu munavêle kulehu na Nnungu, hambì mùhengelekejijwe pepi na nang'e kwa indila ya myadi ya Yesu Kilisto. 14 Kwa kuva, Kilisto mwene nni atupelekejijje amani kwa kuvatenda Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi kuva uvamo. Kwa indila ya kuhwa kwake ìvele muchi Yesu ànibamolanga lingongo lya mu Ing'ande ya Nnungu livahapulânya Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi. 15 Yesu àusije Sheliya ya Chiyahudi pamo na amuli dyake na malaijo lake uchinga kwa kulundanywa nawe avaumbe Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi kwa namuna yahambi kuva muchi munu yumo. Bahi Yesu nkuida na amani muvanang'o. 16 Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi vájuhijwe kuva mmili umo, Yesu ánivapatanisa na Nnungu kwa indila ya kuhwa kwake munsalaba, na ániuusa umongo wammalele.

17 Bahi Yesu ániida nkuhubili amani kwenu mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, múnavele kulehu na Nnungu, na kwa Vayahudi vanavêle pepi na Nnungu. 18 Kwa kuva, kwa kupitila Yesu, hwetu tuvammalele, tuvayahudi na vanu vakávele Vayahudi, túnichimuliwa indila ya kuhwika kwa Atata kwa Umumu Wanaswe uyoyo yumo.

19 Bahi hambu, mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, mwenu mukávele mmayeni kavila na wala mukávele mmamidi kwanga Nnungu. Henga hambu mwenu nni laiya pamo na vanu va Nnungu, na mùjukile mmalangavake Nnungu. 20 Uchocho mwenu mùvele muchi ing'ande idengwîjwe munsingi udengwîjwe na mitume na manabii. Na Yesu Kilisto mwene nni liyanga likulu lya paindumba ya ing'ande aneyo. 21 Kwa kulundanywa kwetu na Yesu, ing'ande yammalele ìnalundanywa saana na kuyenjejeka mpaka kuhwikila kuva Ing'ande yanaswe yanga Nnungu, kwajili ya Nang'olo. 22 Kwa kulundanywa na Kilisto, uchocho na mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, mùnalundanywa na vakulupîla vammalele kuva kaya yaikala Nnungu kwa indila ya Umumu Wanaswe.

3

Madengo langa Paolo kwa vanu vakávele Vayahudi

1 Bahi ing'anya ya anelo, nangu Paolo, ngùjukile ninfungwa ing'anya ya kuntumikila Yesu Kilisto kwajili yenu mwenu mmanu mukávele Mmayahudi. 2 Nangu ñnimala kuva,

mwenu mmene m̀nìpìlikana namuna Nnungu changujalidile inema kwa kuning'a madengo lake nilakole kwajili yenu. ³ Nnungu àningumaiha kupitila uhunulo kuyamba makudungilo lake lanapihike. Na nangu ñninnembilanga mwenu kwa kuinjipihia kuyamba chinu anecho. ⁴ Na mwenu mukàlasoma malove langu muchimumale namuna chinilakameke saana makudungilo la Nnungu lanapihike lamwamba Kilisto. ⁵ Mmivelekwa vipitile Nnungu nanga pánavamaihije vanu kuyamba makudungilo anelo malinga chavamaihije hambì mitume na manabii vake vanaswe kwa kupitila Umumu Wanaswe. ⁶ Na makudungilo anelo lanapihike nni alano, vanu vakávele Vayahudi v̀pwechele pamo na Vayahudi mapala kuhaloka kwanga Nnungu kupitila Malove Lambone. Avano vavili vammalele nni dimbande dya mmili umo na v̀kumila ahadi uila ya Nnungu ing'anya ya kulundanywa na Yesu Kilisto.

⁷ Kupapatana na inujo ya inema yaning'ile Nnungu kwa dimongo dyake, nangu ng̀juhijwe kuva ntumishi wa Malove Lambone. ⁸ Nangu njo nin'joko kupunda vanu vammalele va Nnungu, henga Nnungu àningujalila inema ya kutanga Malove Lambone kwa vanu vakávele Vayahudi, kuyamba balaka dyanga Kilisto, balaka dikáhululika kuvalangwa. ⁹ Na Nnungu àningujalila inema ya kumaiha namuna chilatimidile makudungilo anelo lanalapihite Nnungu kutandikila anepo patandi, Nnungu aumbìle vitukutuku vyammalele. ¹⁰ Na makudungilo la Nnungu kuyamba anelo lammalele nni kuva,

vatawâla na vammalele vavêle na dimongo va nchilambo chikáonekana, vapate kumala lúnda lwa Nnungu lwa namuna dyohe kupitila likuwa lyammalele lya vanu vankulupîla Yesu. ¹¹ Nnungu àtendile uchocho kupapatana na makudungilo lake la maduva lammalele. Àtendile uchocho kupitila Yesu Kilisto Nang'olo wetu. ¹² Bahi kwa kuva tûlundanyijwe na Kilisto na ing'anya ya kunkulupila nang'e, hwetu tukálipwelela, tûvele na indila ya kuhwika kwa Atata bila lipamba. ¹³ Bahi nînyuwa munatenguke mitima ing'anya ya kubanika kungubanika, kwa kuva kubanika akuno nni kwajili yenu, mulyone kuva mûnitumbyangwa.

Kuyuwa kwanga Paolo kwajili ya Vaefeso

¹⁴ Bahi ing'anya ya anelyo, nangu ngûtindivala malundi muyo mwa Atata Nnungu na kunnyuwa. ¹⁵ Nang'e njo chitandikilo cha viumbe vyammalele vya kulihunde na vya pachilambo. ¹⁶ Nangu nînyuwa Nnungu amwing'ange dimongo dya kuhwika n'disungu dyenu kwa indila ya Umumu Wanaswe, kupapatana na utajili wa ukulu wake. ¹⁷ Anepo njo Kilisto pambeikala mmitima yenu kwa indila ya ing'ulupa akuno muvèlè na nsingi wa itamwi na dinyiya muitamwi, ¹⁸ uchinga mwenu pamo na vanu vammalele va Nnungu muhulule kumala namuna itamwi yanga Kilisto chiivele ing'ulu, yani chiidalambwike na chiilepile na changa chake na iyendehehi yake. ¹⁹ Muchimuimale itamwi yanga Kilisto ipûnda imadi yammalele ya vanu

uchinga muumbajwe itimiliki yammalele ya Nnungu.

²⁰ Bahi Nnungu atumbyangwe! Kupapatana na dimongo dikôla madengo nkati mwetu, nang'e ànahulula kutenda vitukutuku vikulu namene kupunda avila vituyuwa au kuvikumbukila. ²¹ Yesu Kilisto na vanu vankulupîla Yesu vâàve ing'anya ya kutumbyangwa kwa Nnungu, vanu va vivelêkwa vyammalele, vyaka na vyaka. Amina.

4

Mmili umo

¹ Bahi nangu ngujukîle ninfungwa ing'anya ya kuntumikila Nang'olo, ngùmpembejanga mwenu muikalange malinga chimuchemwije na Nnungu. ² Lisulupusange na kuva mmapole na kuva mmanu mma kupililila, akuno umupililanila mmene kwa mmene kwa itamwi. ³ Mutumbame namene kuchunga umoja kwa amani innundânya mwenu, umoja aula waidanawo Umumu Wanaswe. ⁴ Hwetu tuvammalele nni mmili umo, na Umumu Wanaswe nni yumo malinga chimuchemwije mùùve na lilolelo limo, apala pamunachemwije na Nnungu. ⁵ Pàvele chihi Nang'olo yumo na ing'ulupa imo na ubatiso umo. ⁶ Na pàvele chihi Nnungu yumo nanang'e njo Atata wa vanu vammalele, àtutawala hwetu tuvammalele na àkola madengo kupitila hwetu tuvammalele na àikala nkati mwetuhwe tuvammalele.

⁷ Henga kila munu muhwetu àpewije dimongo kupapatana na chajaliwije na Kilisto kuva na in-
ujo ya inema. ⁸ Malinga chilahaula Malemba
Lanaswe kuva,

“Pakwedile muha kulihunde,
ápatatene na vanu vávatwètè litwala,
nkuveng'a vanu vake dinujo.”

⁹ Dachi, lilove alino, “Pakwedile muha
kulihunde,” mana yake chamani? Mana
yake nni kuhaula kuva, Kilisto átandilike hoti
kusulupuka pahi chilambo, kwa vanu vahwíle.

¹⁰ Ayula anasulupwike pahi chilambo, nang'e njo
akwedíle muha namene kupunda kumahunde
kwammalele uchinga aombaje mwammalele.

¹¹ Kilisto njo avapêle vanu dinujo. Vanji àvajúhije
kuva mitume na vanji kuva manabii na vanji
kuva akutânga Malove Lambone na vanji
kuva vachungaji na vanji kuva vakúhunda va
Lilove Iya Nnungu. ¹² Àtendile uchocho uchinga
avatayalise vanu va Nnungu kwa madengo la
utumishi ili hwetu tuvanu vake tupate kudengwa,
yani hwetu tujukíle kuva mmili wake Kilisto.

¹³ Anelo lachilahwenehe mpaka tuvammalele
patumbeuhwikila umoja wa ing'ulupa yetu
na kummala namene Mwana wanga Nnungu,
uchinga tutandeké na kuhwikila chipimo cha
utimilifu wanga Kilisto. ¹⁴ Bahi tukambekuva
kavila muchi tuvakanunu, utuyahwa kila m'bali
na kupepeluhwa na mpapa wa kila namuna wa
mahundo lávahùndà vanu akuno uvavalambila
vanu vanji na kuvatindinganya kwa ulamba
wavo. ¹⁵ Henga tukàhauanila uhiu kwa ntima wa
itamwi, tuchitutandeké mmambo lammalele na

kuhwikila kuva muchi Kilisto, ajukîle kuva muti wa mmili wake, yani vanu vankulupîla. ¹⁶ Nang'e àditenda dimbande dyammalele dya mmili dilundanywe pamo na kuva mmili umo. Na kila imbandi ikàkola madengo lake, ìchikula dimbande dinji na kuuhululiha mmili kukulumuka na kulidenga wene kwa indila ya itamwi.

Kulundana na Kilisto kuntenda munu kuva wahambi

¹⁷ Bahi kwa mamulaka langa Nang'olo, nangu nînyuwanga namene kuva, munaikalange kavila malinga chivaikalanga vanu vakámmaite Nnungu, vanu vapapâta mawaso lavo lakemana, ¹⁸ ing'anya ding'ano dyavo òvele nnupi. Vanu anevo vâvelenge kulehu na umi wanga Nnungu ing'anya ya uvelu wavo na kukamajanga kwa mitima yavo. ¹⁹ Vanu anevo vakóna dihoni kananga kadiki na vânilihumya mwalehu kutenda chidilembela ditama dyavo, akuno uvatenda kwa hamu kila namuna ya vitukutuku vihakalenge.

²⁰ Henga mwenu nanga pamulihundile anelo kunnyamba Kilisto. ²¹ Nni muhiu kuva mwenu mùnipilikana habali dyake na kuhundwa uhiu upatikâna kwanga Yesu. ²² Mùnihundwa kuukudumbulanga unu wenu wa machedo, yani kuleka kuikalanga muchi chimuchiikalanga anepo patandi. Unu anewo ùnaondongeka ing'anya ya kupapata tama dyake dikumbya. ²³ Na mùnihundwa kuva, disungu dyenu na ding'ano dyenu òlembelawa ditendwe kavila kuva dyahambi. ²⁴ Na mùnihundwa kuva, mùlembelawa muliwajange unu wahambi wauumbile Nnungu

kuva muchi mwene Nnungu, yani kuva na uwambone wa uhiu na uwanaswe wa uhiu.

²⁵ Bahi lekanga kulambila. Kila munu annyaulile nkúkulupila nnyake uhiu kwa kuva tuvammalele nni dimbandi mummili wanga Kilisto. ²⁶ Mukàsunalà, munaleke isunadi yenu uintenda mutende masambi, na munahwenehe kusunala mpaka kuswa liduva. ²⁷ Na wala munanchimulile Ibilisi nnango. ²⁸ Munu woheyo aîva, anaive kavila, henga àlembelewa atumbame kukola madengo uchinga ààve na chinu cha kuvayavila amahuvani. ²⁹ Munatangole malove lávaondongàngà vanu, henga mùlembelewa mutangole chihi malove lafâla kuvadenga vanu vanji kupapatana na muvavelelee vanu vene uchinga malove anelo laveng'e inema anevo vanu valapilikâna. ³⁰ Munannyuvaje Umumu Wanaswe wa Nnungu, kwa kuva aneyo nni chimaiho chivikwîje kwenu mwenu kumaiha kuva mwenu nni mmanu mma Nnungu na kuva àmbempohanga mwenu nniduva lya kukombolewa. ³¹ Bahi yahililanga kulehu umongo na kusunala na kutunuuka na timbwili na kulambililana pamo na kila namuna ya lahakalenge. ³² Henga tendelanila lambone na kuvikilanila chididi. Kila munu mmwenu ansamehe nnyake makosa lake malinga Nnungu chansamehite mwenu kupitila kwanga Kilisto.

5

Kuikala munng'anje

¹ Bahi nnyejange Nnungu, kwa kuva mwenu nni mmana vake wantamwanga. ² Bahi

muikalange kwa kutamwana malinga Kilisto chatutamwije hwetu na kuuhumya umi wake kwajili yetu kuva muchi sadaka ya kupija, inung'îla na inkatapalîla Nnungu.

³ Kwa kuva, mwenu nni mmana mma Nnungu, bahi umalaya na kila namuna ya uhakwa na kung'unuka vinapwawe kwenu mwenu. ⁴ Uchocho, lanapilikanike malove la dihoni wala la uvelu wala la mang'wanyu lakáfala, kwa kuva anelo lakálembelêwa lapwawe kwenu mwenu. Chilembelêwa kwenu mwenu nni kunnombolela Nnungu. ⁵ Bahi mumale mwalehu kuva, nanga mmalaya woheyo wala munu atênda lahakalenge wala ang'unûka ambekûva na mapala mu Ufalume wanga Kilisto na Nnungu. Kwa kuva, munu ang'unûka àlandana na munu ayûwa disanamu.

⁶ Munu woheyo anankumbange kwa malove lake lakemana. Kwa kuva, kwa makosa malinga anelo, gasabu yanga Nnungu ìmbevoidilila vanu vammalele vakámpilikana. ⁷ Bahi munakumilane na vanu malinga anevo. ⁸ Anepo patandi mwenu múikalanga nnupi, henga hambi kwa kulundanywa na Nang'olo mùikalanga munng'anje. Bahi ikalanga malinga vana va munng'anje, ⁹ kwa kuva, vihepo vya munng'anje nni kuva na uwambone wa kila namuna na kutenda lalalembela Nnungu na kuva munu wa uhiu. ¹⁰ Tumbama namene kumala vitukutuku vinkatapalîla Nang'olo. ¹¹ Munakumile matendo la nnupi lakemana, henga mùlembelêwa mulapisulange. ¹² Kwa kuva, nni dihoni kulatambulanga mambo àlalá

latendeka kwa sili na vanu vakámpilikana Nnungu. ¹³ Henga matendo lammalele palapihuliwa na nng'anje, lànaonekana. ¹⁴ Kwa kuva, nng'anje nni utênda kila chinu chonekane. Njo mana tûhaua kuva,

“Imuka wako ulêle,
ufufuke kuhaloka kwa vanu vahwîle,
na Kilisto achiakulangajije.”

¹⁵ Bahi lyongolelange namuna chimuikalanga. Munaikalange muchi mavelu ila muikalange muchi mmanu mmêle na lúnda. ¹⁶ Utumile saana uhiku auno umuvenawo, kwa kuva, alano nni maduva la mambo la kuhakalanga. ¹⁷ Bahi munààve mavelu, henga mulamale àlalá lalalembela Nang'olo Nnungu. ¹⁸ Lekanga kukalewa divayi, kwa kuva, kukalewa kutendiha vanu vanahulule kulidivila, ila mwenu mùlembelewa muumbajwe Umumu Wanaswe, ¹⁹ akuno umutangojana kwa malove la Sabuli na dihimu dya kunnombolela Nnungu na dihimu dinji dya chinnungu. Mumwimbile Nang'olo na kunhangalalila mmitima yenu yammalele, ²⁰ na kunshukulu Nnungu Atata maduva lammalele kwa kila chinu, kwa lina lyanga Nang'olo wetu Yesu Kilisto.

Mahundo kwa valombwîje na valombîle

²¹ Mupilikanane mmene kwa mmene kwa kumweshimu Kilisto.

²² Mwenu mmakongwe, vapilikane valume venu malinga chimumpilikana Nang'olo wetu.

²³ Kwa kuva, nnume àvele na mamulaka kwa n'jawe, malinga Kilisto chavele na mamulaka kwa vanu vankulupîla. Kilisto mwene nni

Mpohi wa mmili wake, yani vanu vankulupîla. ²⁴ Bahi malinga vanu vankulupîla Yesu Kilisto chivampilikana nang'e, uchocho vakongwe navanang'o vâlembelewa vavapilikane valume vao kwa kila chinu.

²⁵ Na mwenu mmalume vatamwange ajavenu malinga Kilisto chanavatamwije vanu vankulupîla, nkuuhumya umi wake kwajili yavo. ²⁶ Âtendile uchocho uchinga avatende kuva va Nnungu kwa kuvahahula kwa medi na kwa lilove lyake. ²⁷ Ânivahahula uchinga aling'e mwene vanu vankulupîla, akuno vavèlè muhali ya ukulu, yani bila kuva na madolidoli nnimbende wala likwinyansi nnimbende, au vitukutuku vinji vivèle malinga anevyo. Na badala yake vanu vankulupîla, vâava vanaswe na bila kuva na chilema chohecho. ²⁸ Uchocho, valume vâlembelewa vavatamwe ajavao malinga chivaitamwa miili yavo vene. Kwa kuva, ayula antâmwa n'jawe, àlitamwa mwene. ²⁹ Kwa kuva, nanga munu auvênga mmili wake mwene, henga ànaulisa na kuuchunga malinga Kilisto chavachunga vanu vankulupîla. ³⁰ Kwa kuva, hwetu nni dimbandi dya mmili wake. ³¹ Malinga chilahula Malemba Lanaswe kuva, "Ing'anya ya anelyo, nnume àmbenneka atatake na anyokwe koka alundane na n'jawe, na anevo vavili vâmbekuva mmili umo." ³² Ìnikamajanga namene kukameka sili aneyo, henga nangu ngùtangola mambo lannyâmba Kilisto na vanu vankulupîla nang'e. ³³ Pamo na anelo, kila nnume àlembelewa antamwe n'jawe malinga chalitamwa

mwene, na kila nkongwe àlembelewa ámweshimù nng'andomwe.

6

Vavana na vavavelêke

¹ Mwenu mmavana, vapilikane vammelekenge, ing'anya mwenu ni mmanu vake Nang'olo, kwa kuva uvila nni chiilembelewa kutenda. ² “Mweshimu atatako na anyoko.” Aino njo amuli inandi ivêle na ahadi, ³ “Mweshimu atatako na anyoko uchinga upate wasa na uùve na vyaka vyohe pachilambo.”

⁴ Na mwenu anga atata, munavasunaje anavenu, ila mùlembelewa muvalele kwa kuvaduma na kuvahunda mahundo langa Nang'olo.

Vatumwa na anang'olo vao

⁵ Mwenu mmatumwa, mùlembelewa muvapi-likane anang'olo venu kwa eshima na kwa kuy-opa. Tendanga uchocho kwa ntima wanaswe malinga chimumpilikana Kilisto. ⁶ Tendanga uchocho akee chihi pavannolanga umutaha kulipakaha kwa vanang'o, ila mùlembelewa mutumike malinga mmatumwa mma Kilisto akuno umulihumya kutenda àlalá lalalembela Nnungu kwa mitima yenu yammalele. ⁷ Lihumyange kukola madengo lenu la utumwa kwa ntima helele kuva muchi muntumikila Nang'olo, akee vanu. ⁸ Mukumbukile kuva, Nang'olo àmbennipa kila munu kupapatana na matendo lake lambone, akàva ntumwa au akànavé ntumwa.

⁹ Na mwenu anang'olo, vatendelange lambone vatumwa venu kwa ntima helele, muleke kuvayoha. Mumale kuva na mwenu mùvele muchi vanang'o, mmammalele mùvele chihi na Nang'olo yumo avêle kulihunde, nanang'e nanga pannola munu woheyo kumeho.

Vikomanilo vya chinnungu

¹⁰ Bahi kwa kumalilila, nangu nĩnyuwanga mùve na dimongo kwa kulundanywa na Nang'olo na kwa kuyangatwa na dimongo dyake ding'ulu.

¹¹ Walilanga vikomanilo vyamwing'anga Nnungu uchinga muimile na kulumbana na njama dyanga Ibilisi. ¹² Kwa kuva, hwetu tukápanyana ing'ondo na vanu va nchilambo achino, ìla tũpanyana ing'ondo na matiyala la anamindenga vavêle nchilambo chikáonekana, yani vatawâla na vakulu na vavêle na dimongo, vavêle nchilambo cha lupi.

¹³ Bahi vino twalanga vikomanilo vyamwing'anga Nnungu. Kwa kutenda uchocho, muchimuhulule kunnema mmongo mwenu muuhiku aula ulambehumila lahakalenge. Na pamumbemalila kupanyana, mùmbekuva chihi mmechinkuhwina.

¹⁴ Bahi hwinganga kwa kulihunga uhiu wa Nnungu muchi nkaka mmikundu vyenu na kuwala uwambone wa Nnungu muchi likakamba lya kulichingila mmihuva vyenu, ¹⁵ na hamu ya kuvahubilila vanu Malove Lambone la amani ìive muchi vilatu mmadodo lenu. ¹⁶ Maduva lammalele, ing'ulupa ìive muchi ngawo mmakono lenu, uchinga muhulule kuidimanga myumba ya moto yanga Nanchindenga. ¹⁷ Na upohi

ùùve muchi kofiya ya kulichingila, na lilove lya Nnungu liìve muchi upanga wamwing'anga Umumu Wanaswe. ¹⁸ Vilinganya kunnyuwa Nnungu kila uhiku akuno umulojwa na Umumu Wanaswe. Hwenehanga kunnyuwa Nnungu kwa kila namuna. Mùùve meho bila kuhopela akuno umuvayuwila vanu vammalele va Nnungu. ¹⁹ Uchocho, nguyuwile na nangu, uchinga pangulonjela na vanu, Nnungu aning'e cha kulonjela, ngulonjele bila kuyopa uchinga vanu vamale sili ya Malove Lambone la Nnungu. ²⁰ Nangu ùnihungwa nnilungu ing'anya ya kuva balosi wa Malove Lambone. Bahi yuwanga uchinga ngutangole Malove Lambone la Nnungu chinamilume malinga chingulembelewa.

Disalamu dya ntululilo

²¹ Tikiko, nkúkulupila nnyetu utuntamwa namene, ntumishi akulupîka mmadengo la Nang'olo, achiannyaulile habali dyangu dyammalele, uchinga mupate kulamala langulatenda. ²² Bahi ing'anya ya anelyo, nangu nìntuma kwenu mwenu uchinga mupate kumala habali dyetu na ankamyange mitima yenu.

²³ Mmakukulupila avangu, nangu nìnnyuwila mùùve na amani. Uchocho, nìnnyuwila itamwi pamo na ing'ulupa ìhaloka kwanga Atata Nnungu na kwanga Nang'olo Yesu Kilisto, vùive pamo na mwenu. ²⁴ Nìnnyuwa Nnungu aveng'e inema vanu vammalele vantâmwa Nang'olo wetu Yesu Kilisto kwa itamwi ikávele na ntululilo.

**LILAILANO LYAHAMBI LYA NNUNGU KWA
VANU VAMMALELE**
**Portions of the Holy Bible in the Makonde language of
Mozambique and Tanzania**
**Porções da Bíblia Sagrada no idioma Makonde de
Moçambique**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makonde

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Pioneer Bible Translators

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makonde

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-12-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

e50d2b9d-5016-5132-9a8e-701dc953e2af